

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

เป้าหมายที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญรุ่งเรือง อันจะเป็นผลให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่มีเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานอย่างประเทศไทยนั้น จะต้องเริ่มจากการพัฒนาการเกษตร เพราะการเกษตรเป็นแหล่งของรายได้ และการจ้างงานของคนไทยถึงประมาณ ๘๐% ผลผลิตจากการเกษตรเป็นสินค้าออกที่สำคัญเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศ การพัฒนาการเกษตรจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และผลผลิตส่วนเกินที่ได้จากการเกษตรนี้จะ เป็นส่วนที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป^๑

ข้าว เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศ นอกจากจะเป็นพืชอาหารหลักสำหรับบริโภคประจำวันของคนไทยทั่วประเทศแล้ว ข้าวยังเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศปีละนับหมื่นล้านบาท จากสภาพการผลิตข้าวของประเทศ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี ปีละประมาณ ๖๐ ล้านไร่ ให้ผลผลิตรวมปีละประมาณ ๑๕ - ๑๖ ล้านตันข้าวเปลือก และมีผลผลิตเฉลี่ยเพียงไร่ละประมาณ ๓๐๐ กิโลกรัม ซึ่งนับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยของพื้นที่ของบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้

นอกจากผลผลิตเฉลี่ย ไร่ไร้อของการผลิตข้าวในประเทศไทย จะอยู่ในเกณฑ์ต่ำแล้ว การผลิตข้าวในบางท้องที่ก็ยังให้คุณภาพของข้าวเปลือกที่ไม่ดี ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เป็นผลทำให้เกษตรกรขายข้าวไม่ได้ราคา จากการสรุปผลการรับซื้อข้าวพยุงราคาปี ๒๕๒๒/๒๕๒๓ ของรัฐบาลปรากฏว่า ประมาณร้อยละ ๕๕

^๑ ธวัช มกรพงศ์, "อนาคตของประเทศที่กำลังพัฒนา ในอมร รัชศาสตร์ และ ชีตียา กรรณสูต บรรณาธิการ, ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตร และการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๑๕), หน้า ๘๘๓ - ๘๐๘.

ของปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อไว้ทั้งหมด เป็นข้าวเปลือกที่มีคุณภาพต่ำ กล่าวคือประกอบด้วยข้าวเปลือกเหนียว เมล็ดสั้นและข้าวเปลือกเจ้า ๒๐ - ๒๕% หรือมากกว่า เป็นส่วนใหญ่^๑

สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และได้คุณภาพข้าวเปลือกไม่ดีนั้น นอกจากมีปัญหาที่เนื่องมาจากเกษตรกรใช้ปัจจัยในการเพิ่มผลผลิต เช่น ปุ๋ยเคมีกันน้อย, ปัญหาโรคแมลงระบาด, ปัญหาการปฏิบัติดูแลรักษาไม่ทั่วถึงตลอดจนสิ่งอื่น ๆ แล้ว ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เกษตรกรยังนิยมใช้ข้าวพันธุ์ดีปลูกกันน้อย ประมาณว่าเพียงร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่การทํานานทั้งหมดเท่านั้นที่เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ดีที่รัฐบาลส่งเสริม ส่วนอีกร้อยละ ๔๐ ที่เหลือเกษตรกรยังใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ดังนั้นหากประมาณจากพื้นที่การทํานานทั้งประเทศจำนวน ๖๓.๔ ล้านไร่แล้ว จะเห็นว่าพื้นที่ทํานานอีกประมาณ ๒๕ ล้านไร่ ที่เกษตรกรยังใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมือง^๒ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าคุณสมบัติประจำพันธุ์บางประการของข้าวพันธุ์พื้นเมืองบางพันธุ์ จะมีผลในทางบวกเช่น รสดี ปลูกขึ้นได้ในพื้นที่ดินเลว ทนทานต่อสภาพแวดล้อม เป็นต้น แต่ข้าวพันธุ์พื้นเมืองเหล่านี้ส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตต่ำ และคุณภาพข้าวเปลือกไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เป็นผลทำให้เกษตรกรขายข้าวไม่ได้ราคา

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับผลผลิต และคุณภาพข้าวเปลือกของการทํานานในประเทศไทยให้สูงขึ้น ซึ่งจะ เป็นผลดีต่อภาวะเศรษฐกิจของเกษตรกรรม ตลอดจนของประเทศให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดนโยบาย ที่จะให้มีการเปลี่ยนการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรจากพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์รัฐบาลที่เสื่อมคุณภาพ ให้เป็นข้าวพันธุ์ดี ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งโดยการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคอื่น ๆ ขึ้นโดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินงานประสานกัน ซึ่งได้แก่ กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

^๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, "โครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้และภาคอื่น" (กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๒๔), หน้า ๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑.

และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรกรม^๑

โครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้และภาคอื่น ๆ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๕ ปี เริ่มจากปีงบประมาณ ๒๕๒๓/๒๔ - ๒๕๒๗/๒๘ ซึ่งมีวิธีดำเนินการผลิตและกระจายข้าวพันธุ์ดีดังนี้คือ ในปีแรก ๒๕๒๓/๒๔ เป็นปีที่จัดหาเมล็ดพันธุ์ขยายจำนวน ๑,๘๓๐ ตัน จากกรมวิชาการ เกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปจัดสรรให้เกษตรกรเป้าหมายทำการแลกเปลี่ยนนำไปปลูกเพื่อขยายพันธุ์ เป็น เมล็ดพันธุ์ส่งเสริมในฤดูนาปี ๒๕๒๔/๒๕ ในปี ๒๕๒๔/๒๕ ซึ่งเป็นปีที่ ๒ ของโครงการฯ นำเมล็ดพันธุ์ขยายจำนวน ๑,๘๓๐ ตันที่ได้จากปี ๒๕๒๓/๒๔ ไปจัดสรรจ่ายให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ ทำการแลกเปลี่ยนกับพันธุ์พื้นเมือง เพื่อปลูกและขยายพันธุ์ เป็นข้าวพันธุ์ส่งเสริมไว้ใช้เองต่อไป โดยจัดสรร เมล็ดพันธุ์ให้ได้สัดส่วนแปลงข้าวพันธุ์ส่งเสริม ๑ ไร่ ต่อเนื้อที่นาของเกษตรกรรายนั้น ๆ จำนวน ๒๕ ไร่ โดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวจากแปลงข้าวพันธุ์ส่งเสริมนี้ จะต้องนำ เมล็ดที่ผลิตได้ไปใช้ เป็นพันธุ์ข้าวปลูกให้เต็มเนื้อที่นาของตนเอง ในฤดูต่อไป สำหรับในปี ๒๕๒๕/๒๖ - ๒๕๒๗/๒๘ ซึ่งเป็นปีที่ ๓,๔ และ ๕ คิดตามให้เกษตรกรที่รับพันธุ์ขยายไปปลูก เป็นแปลงผลิตข้าวพันธุ์ส่งเสริมในปีก่อนและ เก็บเกี่ยวแล้ว ลงปลูกในพื้นที่ของตนเองต่อไป^๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๑๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๕.

พื้นที่เป้าหมายของโครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็นรายภาค และรายปีดังต่อไปนี้^๑

หน่วย : ล้านไร่

ภาค	ปีเพาะปลูก			รวม
	๒๕๒๕/๒๖	๒๕๒๖/๒๗	๒๕๒๗/๒๘	
เหนือ	๑.๐	๓.๓	๓.๔	๗.๗
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๒.๐	๙.๐	๙.๐	๒๐.๐
กลาง	๐.๔	๐.๖	๐.๖	๑.๕
ตะวันออก	๐.๔	๐.๔	๐.๔	๑.๒
ตะวันตก	๐.๑	๐.๒	๐.๒	๐.๕
ใต้	๑.๐	๑.๕	๑.๔	๓.๙
รวมทั้งประเทศ	๕.๐	๑๕.๐	๑๕.๐	๓๕.๐

จังหวัดเป้าหมายดำเนินการแพร่กระจายพันธุ์ข้าวรวมทั้งสิ้น ๓๒ จังหวัดทั่วประเทศดังนี้

ปี ๒๕๒๕/๒๖	ดำเนินการ	๕๒	จังหวัด
ปี ๒๕๒๖/๒๗	ดำเนินการ	๕๔	จังหวัด
ปี ๒๕๒๗/๒๘	ดำเนินการ	๗๒	จังหวัด ^๒

จากตารางพื้นที่เป้าหมายดำเนินการข้างต้นนั้น เป็นช่วงเวลาดำเนินการโดยมีเป้าหมายที่เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเพื่อปลูกและกระจายพันธุ์ ซึ่งเป็นช่วงปี ๒๕๒๕/๒๖-๒๕๒๗/๒๘ สำหรับในช่วงปี ๒๕๒๓/๒๔

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

^๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, โครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้ และภาคอื่น ๆ, หน้า ๖.

เป็นการดำเนินการจัดหาพันธุ์ข้าว และปี ๒๕๒๔/๒๕ ได้มีโครงการเร่งด่วนในการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวโดยมีพื้นที่เป้าหมาย ๑๘ จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ

๑. เร่งรัดการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวโดยตรง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๓ จังหวัด (เปลี่ยนจากพันธุ์ข้าวเหนียวเป็นพันธุ์ข้าวเจ้า) และในภาคใต้ ๕ จังหวัด (เปลี่ยนจากข้าวพันธุ์พื้นเมืองเป็นพันธุ์ส่งเสริม)

๒. เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเพื่อปลูกและกระจายพันธุ์ โดยจัดทำแปลงขยายพันธุ์ส่งเสริมจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ไร่^๑

รายชื่อจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ๑๘ จังหวัดซึ่งอยู่ในโครงการเร่งรัด เปลี่ยนพันธุ์ข้าว มีดังต่อไปนี้คือ

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, โครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภาคใต้และภาคอื่น ๆ ๒๕๒๔/๒๕ (กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

พื้นที่เป้าหมายการเร่งรัดการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว
จากข้าวเหนียวเป็นข้าวเจ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
และการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเจ้าในภาคใต้ปี ๒๕๒๔/๒๕^๑

ที่	จังหวัด	เปลี่ยนข้าวเหนียวเป็นข้าวเจ้า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ไร่)			เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเจ้าในภาคใต้ (ไร่)		
		พันธุ์ข.๗ หรือข.๘	พันธุ์ข.๑๕ หรือพันธุ์ข้าว ดอกมะลิ๑๐๕	รวม	พันธุ์ข. ๑๓	พันธุ์นาง พญา๑๓๒	รวม
๑	ชัยภูมิ	๑๐๐	๙,๙๐๐	๑๐,๐๐๐	-	-	-
๒	บุรีรัมย์	๒๐๐	๙,๘๐๐	๑๐,๐๐๐	-	-	-
๓	ศรีสะเกษ	๔๐๐	๙,๖๐๐	๑๐,๐๐๐	-	-	-
๔	อุบลราชธานี	๑,๐๐๐	๙๙,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐	-	-	-
๕	อุดรธานี	๔๐๐	๑๙,๖๐๐	๒๐,๐๐๐	-	-	-
๖	หนองคาย	๑,๖๐๐	๑๓,๔๐๐	๑๕,๐๐๐	-	-	-
๗	สกลนคร	๕๐๐	๖๕,๕๐๐	๗๐,๐๐๐	-	-	-
๘	นครพนม	๒,๕๐๐	๔๗,๕๐๐	๕๐,๐๐๐	-	-	-
๙	ขอนแก่น	๑,๐๐๐	๖๙,๐๐๐	๗๐,๐๐๐	-	-	-
๑๐	มหาสารคาม	๕๐๐	๒๙,๕๐๐	๓๐,๐๐๐	-	-	-
๑๑	กาฬสินธุ์	๕๐๐	๙,๕๐๐	๑๐,๐๐๐	-	-	-
๑๒	ร้อยเอ็ด	๘๐๐	๖๙,๒๐๐	๗๐,๐๐๐	-	-	-
๑๓	ยโสธร	๕๐๐	๓๔,๕๐๐	๓๕,๐๐๐	-	-	-
	รวม ๑๓ จังหวัด	๑๐,๐๐๐	๔๙๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	-	-	-

ที่	จังหวัด	เปลี่ยนข้าวมะลิเป็นข้าวเจ้า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ไร่)			เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเจ้าในภาคใต้ (ไร่)		
		พันธุ์ข.๗ หรือข.๘	พันธุ์ข.๑๕ หรือพันธุ์ข้าว ดอกมะลิ๑๐๕	รวม	พันธุ์ข.๑๓	พันธุ์นางพญา ๑๓๒	รวม
๑๔	นครศรีธรรมราช	-	-	-	๕๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๐	๗๐,๐๐๐
๑๕	ชุมพร	-	-	-	๕,๐๐๐	๕,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
๑๖	สุราษฎร์ธานี	-	-	-	๓๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๔๐,๐๐๐
๑๗	สงขลา	-	-	-	๒๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๐	๔๐,๐๐๐
๑๘	พัทลุง	-	-	-	๒๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๐	๔๐,๐๐๐
รวม ๕ จังหวัด		-	-	-	๑๕๐,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐
รวม ๑๘ จังหวัด		๑๐,๐๐๐	๔๕๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๖๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐

จากตารางพื้นที่เป้าหมายของโครงการเร่งรัดการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว ในปี ๒๕๒๔/๒๕ เห็นได้
ว่าภาคใต้มีพื้นที่เป้าหมายการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมืองเป็นพันธุ์ส่งเสริม ๕ จังหวัด คือ นครศรี-
ธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง สงขลา และชุมพร ซึ่งเปลี่ยนข้าวมะลิพื้นเมืองเป็นพันธุ์ ข.๑๓ และ
พันธุ์นางพญา ๑๓๒

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งของพื้นที่เป้าหมายภาคใต้ ซึ่งอยู่ในโครงการเร่งรัดการเปลี่ยน
พันธุ์ข้าวในปี ๒๕๒๔/๒๕ แต่เดิมนั้นเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานียังคงใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมืองปลูกอยู่เป็นส่วน
ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่การทำนาของจังหวัด ดังตารางสำรวจสภาพการปลูกข้าวพันธุ์ปี ๒๕๒๓/๒๔
ของสำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นรายอำเภอ ดังนี้

ตารางสภาพการปลูกข้าวพันธุ์ปี ๒ ๕๖๓/๒๔

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำเภอ	เนื้อที่ปลูกข้าวมทั้งอำเภอ(ไร่)	เฉพาะข้าวมพันธุ์
๑. เมือง	๘,๒๒๓	๖๑๘
๒. พุนพิน	๗๒,๔๒๗	๒๐,๓๑๖
๓. บ้านนาสาร	๒๕,๕๐๘	๒,๓๐๐
๔. ไชยา	๘๒,๕๕๒	๔๐,๔๗๓
๕. ท่าชนะ	๔๗,๕๑๔	๓,๖๗๔
๖. ท่าฉาง	๔๖,๖๓๐	๒,๕๐๕
๗. กาญจนดิษฐ์	๖๘,๐๒๐	๑๖,๗๘๘
๘. ดอนสัก	๒๕,๗๔๑	๗,๗๒๒
๙. ศิสิริภูมิ	๑๓,๒๒๘	๖,๑๒๘
๑๐. พนม	๓,๗๖๘	๒,๖๓๗.๖
๑๑. บ้านตาขุน	๑๔,๘๘๕	๙๐๐
๑๒. เทียนซา	๓,๒๓๗	๑,๕๐๐
๑๓. พระแสง	๓๒,๐๓๕	๒๒,๑๐๑
๑๔. เวียงสระ	๒๘,๘๑๔	๕๖๕
๑๕. เกาะสมุย	๕,๐๖๓	๑,๐๕๐
๑๖. เกาะพะงัน	๕๖๐	๑๑๐
๑๗. กิ่ง อ.บ้านนาเดิม	๑๕,๕๕๘	๑,๑๗๐
รวม	๕๖๔,๗๖๖	๑๑๐,๕๖๘.๖
ร้อยละ	-	๒๑.๕๘

จากตารางพื้นที่การปลูกข้าวพันธุ์ดี เป็นรายอำเภอเห็นได้ว่า มีพื้นที่ซึ่งปลูกข้าวพันธุ์ดีเพียงร้อยละ ๒๑.๔๘ ของพื้นที่การทำนาทั้งหมดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อโครงการเร่งรัดการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวได้เริ่มดำเนินการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีปี ๒๕๒๔/๒๕ ทางเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สำรวจพื้นที่การปลูกข้าวพันธุ์ดี ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีปี ๒๕๒๔ ปรากฏว่ามีพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์ดีเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๒๓ ถึงร้อยละ ๓๐^๑ แต่ก็ยังมีเกษตรกรที่ไม่ปลูกข้าวพันธุ์ดี ซึ่งจะต้องส่งเสริมให้ปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริมในปีต่อไปของโครงการฯ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้ทำการวิจัยปัจจัยบางประการทางการสื่อสารในโครงการพัฒนา ที่มีผลทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมที่ทางราชการส่งเสริม โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัจจัยบางประการในตัวผู้รับสารที่ทำให้การสื่อสารในการเผยแพร่ นวัตกรรมประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุผลที่ว่า การเผยแพร่ นวัตกรรมจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้รับสารที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ นวัตกรรมนั้น^๒ และผู้วิจัยก็ได้เลือกพื้นที่ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการศึกษา เนื่องจากว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเขตพื้นที่เป้าหมายเร่งรัดการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว เจ้า จากพันธุ์พื้นเมืองมาเป็นพันธุ์ส่งเสริม ของโครงการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้และภาคอื่น ๆ

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะทราบปัจจัยในตัวผู้รับสารที่มีผลทำให้เกิดการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริมเพิ่มขึ้นในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว ยังสามารถนำผลไปพิจารณาประกอบการวางแผนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ นวัตกรรมส่งให้ทางราชการ เพื่อทราบปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเผยแพร่ นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยที่ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้คือ

^๑สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี, ตารางสำรวจการปลูกข้าวพันธุ์ดีเป็นรายอำเภอปี ๒๕๒๓, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเกษตรจังหวัด, ๒๕๒๓)

^๒Everette M. Rogers with F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovation (New York : Collier-Macmillan LTD, 1971) p. 71.

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อทราบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเกษตร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมจากสื่อแต่ละประเภท ของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. เพื่อทราบระดับความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓. เพื่อทราบระดับความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตรในสายตาของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๔. เพื่อทราบถึงการพัฒนาทางเทคนิคการเกษตร ของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๕. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ การเปลี่ยนพันธุ์ข้าวจากพันธุ์พื้นเมืองเป็นพันธุ์ส่งเสริมของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกรที่อยู่ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากว่า เขตอำเภอไชยาเป็นเขตที่มีการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริมมากกว่าเขตอื่น ๆ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนั้นอำเภอไชยาจึงเป็นเขตที่น่าสนใจ ที่จะทำการศึกษามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกษตรกรในเขตนี้ยอมรับการปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริมมากกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีส่วนที่การปลูกข้าวมากกว่าหรือใกล้เคียงกับพื้นที่การปลูกข้าวของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยเพียงบางประการในตัวผู้รับสาร ซึ่งหมายถึงเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือปัจจัยทางด้าน การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตร ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมและการพัฒนาทางเทคนิคการเกษตรเท่านั้น แต่ไม่ได้ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ

นิยามศัพท์

๑. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับข่าวพันธุสังเสริม หมายถึง การเปิดรับสื่อแต่ละประเภทที่เผยแพร่เกี่ยวกับข่าวพันธุสังเสริม สื่อมวลชนได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารเผยแพร่การเกษตรและการประชุมเกษตรกร สื่อบุคคลได้แก่ เจ้าหน้าที่การเกษตร เช่น เกษตรตำบลหรือเกษตรอำเภอ

๒. ความรู้เกี่ยวกับข่าวพันธุสังเสริม หมายถึง ความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับข่าวพันธุสังเสริม จากสื่อประเภทต่าง ๆ ในเรื่องต่อไปนี้คือ พันธุ์ การคลุมเมล็ดด้วยยาเคมี การตกกล้า การปักดำ การใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืช โรคแมลงและสัตว์ศัตรูข้าว^๑

๓. ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตร หมายถึง ความรู้ลึกของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่การเกษตร โดยแสดงออกในด้านความคิดที่ว่า เจ้าหน้าที่การเกษตรมีความเป็นผู้รู้ (Competent) มีคุณลักษณะที่ดีและการสมาคมดี (Character/Sociability) มีความตั้งใจในการเผยแพร่ (Intention) มีความคล่องตัวที่ดี (Dynamism)

๔. ความเชื่อถือของเกษตรกร หมายถึง การให้ความสำคัญทั้งในด้านยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะร่วมมือปฏิบัติ

๕. การพัฒนาทางเทคนิคการเกษตร หมายถึง การที่เกษตรกรนำเทคโนโลยีการเกษตรมาใช้ในการทำนา ได้แก่ ปุ๋ยเคมี รถไถนา ยาปราบศัตรูพืช และการทำนาปีละ ๒ ครั้ง

๖. การยอมรับข่าวพันธุสังเสริม หมายถึง การปลูกข้าวพันธุสังเสริมในปี ๒๕๒๔ ได้แก่ พันธุ์ กข.๑๓ และนางพญา ๑๓๒

^๑ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี, การอบรมรายปีแก่เกษตรกรตำบลในวิชาการเกี่ยวกับเรื่องข้าว (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเกษตรจังหวัด, ๒๕๒๓), หน้า ๓-๒๒. (เอกสารโรเนียว)

ปิดทานำวิจัย

๑. การเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม จากสื่อแต่ละประเภท ของเกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมหรือไม่ และสัมพันธ์กันในลักษณะใด
๒. ความรู้เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม ของเกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมหรือไม่ และสัมพันธ์กันในลักษณะใด
๓. ความน่าเชื่อถือของ เจ้าหน้าที่การ เกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม ของเกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานีหรือไม่ และสัมพันธ์กันในลักษณะใด
๔. การพัฒนาทาง เทคนิคการ เกษตร ของเกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมหรือไม่ และสัมพันธ์กันในลักษณะใด
๕. การเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม จากสื่อแต่ละประเภท ความรู้เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม ความน่าเชื่อถือของ เจ้าหน้าที่การ เกษตร และการพัฒนาทาง เทคนิคการ เกษตร มีความสัมพันธ์กับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมหรือไม่ และสัมพันธ์กันในลักษณะใด

สมมติฐาน

๑. การเปิดรับข่าวสารการ เกษตร เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมของ เกษตรกร ในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๒. ความน่าเชื่อถือของ เจ้าหน้าที่การ เกษตรตามสายตาของ เกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม
๓. ความรู้เกี่ยวกับข่าวพันธุ์ส่ง เสริมของ เกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม
๔. การพัฒนาทาง เทคนิคการ เกษตรของ เกษตรกรในเขตอำเภอยายา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการยอมรับข่าวพันธุ์ส่ง เสริม

๕. การเปิดรับข่าวสารการเกษตร เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริม ความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่การเกษตร และการพัฒนาทางเทคนิคการเกษตรร่วมกันอธิบายการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริมของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการยอมรับข้าวพันธุ์ส่งเสริมของเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่ทำการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยต่าง ๆ ในตัวผู้รับสาร เท่านั้น โดยคาดว่าปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ การสื่อสารในการเผยแพร่นวัตกรรมประสบความสำเร็จนั้นเป็นปัจจัยที่ได้มาจากตัวเกษตรกรในเขตอำเภอไชยา ดังนั้นอาจจะสามารถนำไปสรุปได้ว่ามีเพียงเฉพาะปัจจัยที่ศึกษาเท่านั้น ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้การสื่อสารในการเผยแพร่ นวัตกรรมในเขตอื่น ๆ ประสบความสำเร็จ แต่อาจนำรูปแบบการวิจัยและผลของการวิจัยครั้งนี้ไปใช้พิจารณาประกอบการวิจัยและการวางแผนการสื่อสาร เพื่องานเผยแพร่ นวัตกรรมในเขตอื่น ๆ ที่มีลักษณะและสถานภาพทางสังคมที่คล้ายคลึงกันได้ เพื่อให้การสื่อสารในการเผยแพร่ นวัตกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ด้านปริมาณ ผลการวิจัยนี้อาจนำไปใช้ประกอบการพิจารณาการวิจัย และการวางแผนการสื่อสารในการเผยแพร่ นวัตกรรม ให้สัมฤทธิ์ผลและกว้างขวางยิ่งขึ้น

๒. ด้านคุณภาพ ผลการวิจัยอาจจะช่วยให้หน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่และส่วนเกี่ยวข้องกับงานเผยแพร่ นวัตกรรม ให้คำนึงถึงปัจจัยบางประการที่มีอยู่ในตัวผู้รับสาร ซึ่งก่อให้เกิดการยอมรับ นวัตกรรม เพื่อที่จะทำให้ใช้การสื่อสารในการเผยแพร่ นวัตกรรมบรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาต่าง ๆ